V. XIV-XVII A. PLOKŠTINIAI KAPINYNAI

Birutė Puodžiuvytė-Sipavičienė

TULPIAKIEMIO PLOKŠTINIO KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1984 M.

Tulpiakiemio plokštinis kapinynas yra Ukmergės raj. Tulpiakiemio kolūkio laukuose, kairiajame Obelies upelio krante, maždaug 800 m į PV nuo dabartinės kolūkio gyvenvietės. Kitoje Obelies pusėje nusidriekia Pagirių tarybinio ūkio laukai (Kėdainių raj.). 100 m į ŠR nuo kapinyno yra Žižniauskų sodyba.

Kapinynas yra neaukštoje kalvelėje. Iš ŠR jį supo bevardis upelis, dabar virtęs paprastu grioviu. Iš P, PV ir V jį supa pelkėti laukai.

Apie kapinyną sužinota apie 1924 m., kai dalijant Pagirėlių dvaro žemes, teritorija atiteko A. Turleckui. Ardamas bei kasdamas duobes pastatų pamatams, jis rado žmonių griaučių, archeologinių radinių. Jų buvo randama ir vėliau, keletas 1935 m. pateko į Kauno miesto muziejų. Tačiau, neišsiaiškinus radimo vietos, šie radiniai buvo užrašyti, kaip rasti Maišymų kaime.

Apie 1960 m. Turlecka sodybą pardavė Šildlauskams, kurie, čia pagyvenę apie 10 metų, persikėlė į kolūkio gyvenvietę. Apie 1970 m. pastatai nugriauti.

1979-1980 m. Tulpiakiemio kapinyną tyrinėjo MAII (vadovas - A. Vaitas). Tyrinėjimai buvo žvalgomojo pobūdžio, nes artimiausiu laiku kapinyno teritoriją kartu su gretimais laukais buvo numatyta melioruoti. 1979-1980 m. buvo ištirta 117 XV-XVII a. žmonių kapų ir rasta dar 24 žirgų griaučių liekanų (žr.: ATL, 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 91-94).

Vėliau už saugomos kapinyno teritorijos ribų buvo randama žmonių kaulų bei įvairių radinių.

Siekiant patikslinti kapinyno ribas, 1984 m. Ukmergės kraštotyros muziejus ištyrė dar 120 m^2 plotą, rastas dar 31 kapas.

Pagal laidoseną ir radinius kapus tenka datuoti XV-XVII a. Rasta ir ankstyvesnių sudegintų žmonių kapų pėdsakų, tačiau šie visiškai sunaikinti ariant arba kasant duobes vėlesniems laidojimams.

Nemaža dalis ir XV a. apardyta ariant arba kasant duobes vėlesniems kapams, kadangi jie buvo vos 40-60 cm gylyje: plote XXIV tuoj po velėna rasta daug padrikų žmonių kaulų. Mirusieji laidoti daugiausia galvomis PV kryptimi. XV a. vyrų kapuose rasta geležinių peiliukų, sagtelių, geležinis įtveriamasis ietigalis (kapas 121), geležinio diržo apkalo fragmentai (kapas 119), žalvarinių piniginės apkalų fragmentai su odos likučiais (kapas 122). Moters kape 144 rasti du žalvariniai apskriti auskarai su trimis kabučiais, žalvariniai juostiniai žiedai bei sidabrinė moneta.

Nuo XVI a. mirusieji laidoti lentiniuose karstuose, dažniausiai sukaltuose geležinėmis vinimis. Šio laikotarpio kapų duobės nuo 70 cm iki 1 m gylio. Mirusieji laidoti galvomis ŠV bei V kryptimis. XVI-XVII a. kapuose radinių nedaug, dažniausiai tik varinės, rečiau - sidabrinės monetos.

Tulpiakiemio kapinyno tyrinėjimai dar nebaigti. Juos reikėtų tęsti P ir PV kryptimis.

Kristina Rickevičiūtė

ŠULAIČIŲ PLOKŠTINIS KAPINYNAS

1984-1985 metais KVIM tęsė Šulaičių kapinyno tyrinėjimus, Kėdainių rajone (žr.: ATL, 1982 ir 1983 metais. V., 1984, p. 88-90), atidengė dar 636 m^2 plotą ir aptiko 3 žirgų griaučius ir 31 kapą, kuriuose palaidoti 34 žmonės. Mirusieji laidoti nedeginti.